

พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำ จังหวัดลำพูน

The Buddhist Integration to Enhance the Life Quality of the Correctional Officers
of Lamphun Provincial Prison

สมชาติ ดกกลาง Somchat Dokklang

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

somchatdokklang25@gmail.com

Received 2025/06/11

Revised 2025/06/24

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน และ 3)นำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research). ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 105 คน. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง. โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน. สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน. เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis).

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.375$). และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน จังหวะชีวิต และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม.

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภavana 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01.

3) แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านกาย วิชาชีพปฏิบัติตามศีลธรรม ด้านสังคม ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ด้านจิตใจ มีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน ทำงานด้วยความตั้งใจ ตามเหตุตามผลของหน่วยงานได้ (ด้านปัญญา พบว่า สามารถวิเคราะห์งานได้และแยกแยะสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี ดำเนินวิถีชีวิตประจำวันได้โดยไม่ประมาท

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, บุคลากรราชทัณฑ์, พุทธธรรม, ภาวนา 4.

Abstract

This research article has three main objectives: 1. to study the level of quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison, 2. to examine the relationship between Buddhist principles and the quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison, and 3. to propose guidelines for integrating Buddhism to enhance the quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison. The research design is a mixed-methods approach. The quantitative research population consists of 105 correctional personnel at Lamphun Provincial Prison. The quantitative research instrument is a questionnaire, which has a high reliability value. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. For qualitative research, in-depth interviews were conducted with 10 key informants. The instrument used was an in-depth interview guide, and the data were analyzed using content analysis.

The research results found that:

1) The overall level of implementation of the policy to promote the quality of work life for correctional personnel at Lamphun Provincial Prison is high ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.375$), with all aspects also rated highly. These aspects include support, adequate and fair compensation, a safe and health-promoting work environment, job advancement and security, opportunities for development and utilization of individual capabilities, collaboration and relationships with others, personal rights in the workplace, work-life balance, and social contribution.

2) The relationship between *Bhavanā* 4 of the policy and the overall implementation of the policy to promote work-life quality for correctional personnel at Lamphun Provincial Prison is highly positive ($r = 0.827^{**}$) and statistically significant at the 0.01 level.

3) The guidelines for applying Buddhist integration to promote the quality of work life of prison personnel at Lamphun Provincial Prison found that in the physical aspect, they practice morality; in the social aspect, they have honest occupations, maintain government discipline; in the mental aspect, they have love and compassion for their coworkers, and work with determination, following the agency's logic and reasoning (intellectually, they found that they can analyze work and distinguish between what is good and what is not, and can conduct their daily lives without carelessness).

Keywords : Work-life quality, correctional personnel, Buddhist teachings, *Bhavanā* 4.

บทนำ

ภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการไทย โดยการปรับปรุงระบบและโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งการบริหารงานจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งมาจากตัวของข้าราชการที่ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของกำลังคนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อประโยชน์ขององค์กรและสังคมโดยรวม จึงเป็นกุญแจสำคัญ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนทำให้ปรับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน และวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life = QWL) ซึ่งจะช่วยให้องค์กร และบุคลากรต่างได้รับความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และหากบุคลากรมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตในองค์กร คือมี “คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working life)” ที่ดี นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรแล้ว ยังส่งผลดีต่อคุณภาพงาน และประสิทธิภาพขององค์กร ดังคำกล่าวที่ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาองค์กร (Walton, 1973). ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรควบคู่กับการพัฒนาองค์กรด้วย

คุณภาพชีวิตการทำงานจะมีผลกระทบต่อบุคคล และองค์การทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค โดยเฉพาะใน ปัจจุบันที่คุณภาพชีวิตการทำงานกลายเป็นประเด็นสำคัญทางสังคมและเทคโนโลยี (Sociotechnical) ที่ทั้งบุคคลและองค์การ ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันและ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปัจจุบันกระแสการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานได้รับการยอมรับ และได้รับความสนใจในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย โดยองค์การต่างๆ ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและเริ่มให้ความสนใจใน การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ให้กับพนักงาน เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ธุรกิจไม่สามารถสร้างกำไรได้จากการเร่งเร้าให้แรงงานปฏิบัติงานเพียงด้านเดียว แรงงานสมควรจะต้องมีชีวิตที่นอกเหนือจากงานที่ต้อง

ปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดลำพูน เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ตั้งขึ้นตามเขตอำนาจศาลจังหวัดลำพูน โดยมีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยกรมราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2563 : 8). การปฏิบัติอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ และให้บริการประชาชนที่มาติดต่อราชการด้วยความประทับใจ รวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ จากภาระหน้าที่ดังกล่าวทำให้ ข้าราชการในส่วนของเรือนจำ ต้องผลัดเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นวันธรรมดาหรือวันหยุดราชการโดย จะต้องปฏิบัติงานทั้งทางด้านการควบคุมผู้ต้องขัง ด้านการ อยู่เวรรักษาการณ์ เพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้ายขึ้นภายในเรือนจำ หรือการแหกหักหลบหนี ด้านการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย ด้านการอบรมและฝึกวิชาชีพ ตลอดจนด้านการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2561 : 26).

จากลักษณะงานดังกล่าวทำให้ข้าราชการในส่วนของเรือนจำ ต้องปฏิบัติงานคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิด ในหลายประเภทคดี ซึ่งมีความเสี่ยงจาก การปฏิบัติงานที่ผู้ต้องขังอาจก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเรือนจำ หรือการแหกหักหลบหนีออกจากเรือนจำ ได้ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะงานดังกล่าวมีผล ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในส่วนของ เรือนจำ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรใน สังกัดเรือนจำจังหวัดลำพูน จึงมีความสนใจที่จะ ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเรือนจำจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาว่าบุคลากรเรือนจำจังหวัดลำพูน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร เรือนจำจังหวัดลำพูน ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ดังนั้น จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาในเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาในหลักพุทธธรรม เพื่อใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักอภินา 4 อันได้แก่ 1) กายภาวนา หมายถึง การเจริญกายพัฒนากาย การฝึกอบรม 2) ภาวนา หมายถึง การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล 3) จิตภาวนา หมายถึง การ เจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2544 : 371). มาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของ เพื่อให้ได้แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

กรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในเรือนจำและทัณฑสถาน ให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจาก คุณภาพ

ชีวิตของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน ถือเป็นตัวแปรหลักที่มีความสำคัญ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลการทำงานของกำลังพลภายในองค์กร ให้เพิ่มพูนขึ้น หรือถดถอยลงได้ จึงได้กำหนดมาตรฐานเรือนจำ ด้านการดูแลคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

ประชากรการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นบุคลากรทั้งหมดของเรือนจำจังหวัดลำพูน ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ทั้งหมด 105 คน คัดเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน, กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, กลุ่มผู้อำนวยการเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน, กลุ่มหัวหน้าฝ่ายเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 2 คน, กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน, รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ

5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ

ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

6. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหา
สัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

7. ปรับปรุงแก้ไข

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม
ตัวอย่าง

2) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการ
วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัด
ลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร
ราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูนตามหลักทฤษฎี 4

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะพุทธบูรณาการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการหาคุณภาพของ
เครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้าง
ไว้

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และ
กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุง
แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม
ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ
คำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่
0.98 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

3. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป
ทดลองใช้ (Try Out) แก่บุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำกลางเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.974

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่ง รายได้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยวิเคราะห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 แสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม (N=105)

ข้อ	พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านกายภาพ	3.53	0.93	มาก
2	ด้านสีลภาวะ	3.61	1.00	มาก
3	ด้านจิตภาวะ	3.42	0.99	ปานกลาง
4	ด้านปัญญาภาวะ	3.73	0.94	มาก
ภาพรวม		3.57	0.96	มาก

จากตาราง แสดงระดับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพในมิติของกายภาวนา สีลภาวนาและปัญญาภาวนา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ประสิทธิภาพในมิติของจิตภาวนา อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะ 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและการวิเคราะห์รายด้าน ผลการวิเคราะห์นี้ต่อกย้ำว่าการประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของเรือนจำจังหวัดลำพูนกับหลักภาวะ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า

กายภาวนา (การพัฒนาพฤติกรรม): บุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการพักผ่อน แต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในบางรายการฝึกฝนเรื่องการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมในสถานการณ์กดดันยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนามีค่าเฉลี่ยที่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่าบุคลากรส่วนมากมีการสำรวจกาย วาจา ให้เป็นปกติ ด้วยการปฏิบัติตามศีล 5 และมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น

ศีลภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ): บุคลากรส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบ และมีจริยธรรมในการทำงาน แต่บางครั้งอาจเผชิญกับความท้าทายในการรักษาศีลธรรมท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน มีค่าเฉลี่ยที่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ในการดำรงชีพ ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน และประสานงานกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ): การฝึกสมาธิ การทำความเข้าใจอารมณ์ตนเอง และการจัดการความเครียดเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติในบุคลากรบางส่วน แต่ยังไม่แพร่หลาย บุคลากรจำนวนมากยังคงเผชิญกับความเครียดสะสมจากการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดาหลักภาวะทั้ง 4 ด้าน อยู่ที ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานมาบ้าง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีความรัก เมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน มีสมาธิและสติในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาในด้านนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการกับความเครียดและอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญญาภวณา (การพัฒนาปัญญา): บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตาม การพัฒนาปัญญาในเชิงลึกเพื่อการเข้าใจโลกและชีวิตอย่างถ่องแท้ยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความสามารถในการวิเคราะห์งาน แยกแยะสิ่งดีไม่ดี ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ประมาท มีสติในการทำงานและครองตน รวมถึงมีการวางแผน ควบคุม และติดตามงานได้ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักพุทธธรรม และนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน จังหวะชีวิต และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม. ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดลำพูนได้ให้ความสำคัญกับการดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของกำลังพลภายในองค์กร. การให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนทำให้ปรับตัวดีขึ้นในการปฏิบัติงาน และเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life = QWL) ซึ่งจะช่วยให้องค์กร และบุคลากรต่างได้รับความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้. ยกตัวอย่างเช่น นโยบายด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยอาจรวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันที่เพียงพอ การฝึกอบรมการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือการจัดพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในเรือนจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมที่บุคลากรสัมผัสได้และส่งผลต่อขวัญกำลังใจ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรม (ภาวณา 4) กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวณา 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01. สิ่งนี้ตอกย้ำว่าการประยุกต์ใช้หลักภาวณา 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการ

ทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เมื่อพิจารณาระดับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.96$). ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในระดับที่น่าพึงพอใจ. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าหลักภาวะ 4 เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางกาย วาจา ใจ และปัญญา

ปัญญาภาวนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก สิ่งนี้บ่งชี้ว่าบุคลากรมีความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรอง มีเหตุผล และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ. การที่บุคลากรสามารถวิเคราะห์งาน แยกแยะสิ่งดีไม่ดี และดำเนินชีวิตประจำวันโดยไม่ประมาท แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านปัญญาที่โดดเด่น. ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมาวดี ฉากภาพ ที่พบว่าสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กนกพร สัมมาสิทธิ์ (2559) ที่ระบุว่าพัฒนาปัญญาภาวนาส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ อย่างแท้จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสติ

ศีลภาวนา อยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ในการดำรงชีพ ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และประสานงานกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ด้านศีลภาวนาที่อยู่ในระดับมากบ่งชี้ว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรักษาระเบียบวินัย. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยรัชชา เลิศรัชชาพันธุ์ ที่พบว่าการจัดการสุขภาวะทางสังคม ด้านจิตใจ และปัญญาอยู่ในระดับมาก. และยังสอดคล้องกับ อรรถพร สุทธิชัย (2561) ที่ศึกษาบทบาทของศีลภาวนาในการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรภาครัฐ และพบว่าการยึดมั่นในศีลธรรมส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในการทำงานที่ดีขึ้น

กายภาวนา อยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่าบุคลากรมีการสํารวมกาย วาจา ให้เป็นปกติ ด้วยการปฏิบัติตามศีล 5 และมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น. การที่กายภาวนาอยู่ในระดับมาก ย่อมแสดงว่าบุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายอย่างดี มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และมีการสํารวมกาย วาจาที่เหมาะสมตามหลักศีลธรรม. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภาวนาสังวรกิจ วิ. (สุวิทย์ สุวิโชค, คำมูล) ที่พบว่าองค์ประกอบของสุขภาวะองค์รวมสำหรับผู้สูงวัยมี 5 ด้าน รวมถึงสุขภาวะทางกาย. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ วิริยะพงศ์ (2563) ที่พบว่า การดูแลสุขภาพกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานและความพร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ

จิตตภาวนา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดาศีลภาวนาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานมาบ้าง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีความรัก เมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน มีสมาธิและสติในการ

ปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาในด้านนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการกับความเครียดและอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจิตภานาจะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังคงแสดงถึงประสิทธิภาพที่ดี. การที่บุคลากรเคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการพัฒนาจิตภานา. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา สุวรรณโคตร (2560) ที่พบว่าบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาจิตใจ เช่น การทำสมาธิและการจัดการอารมณ์ มีแนวโน้มที่จะมีความเครียดจากการทำงานลดลงและมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้น. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2559) ที่ศึกษาผลของการฝึกสมาธิต่อการลดความเครียดในบุคลากรสาธารณสุข และพบว่าการฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดการอารมณ์และลดภาวะหมดไฟในการทำงานได้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3) แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การประยุกต์ใช้หลักภานา 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักภานา 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านกายภานา (การพัฒนาพฤติกรรม): บุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น แต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การฝึกฝนการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมในสถานการณ์กดดันยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนา. เรือนจำมีการจัดการตรวจสุขภาพประจำป้อย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ. อย่างไรก็ตาม ภาระงานที่มากเกินไปและบุคลากรที่ไม่เพียงพอทำให้การพัฒนาร่างกายทำได้น้อยลง. ดังนั้น การนำหลักกายภานามาปฏิบัติอาจทำได้โดยการลุกเดิน ยืดเส้นยืดสาย เพื่อให้จิตใจสบายขึ้น

ด้านศีลภานา (การพัฒนาความประพฤติ): บุคลากรส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบ และมีจริยธรรมในการทำงาน. ควรส่งเสริมการพัฒนาและการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้จิตใจสงบ เกิดปัญญา สามารถพิจารณาตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง. การมีวินัยต่อกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการประสานงานที่ดีจะสร้างสังคมที่มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

ด้านจิตตภานา (การพัฒนาจิตใจ): การฝึกสมาธิ การทำความเข้าใจอารมณ์ตนเอง และการจัดการความเครียดเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติในบุคลากรบางส่วน แต่ยังไม่แพร่หลาย และบุคลากรจำนวนมากยังคงเผชิญกับความเครียดสะสมจากการทำงาน. ควรส่งเสริมกิจกรรมให้บุคลากรฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อเอาชนะปัญหาอุปสรรค และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่ช่วยให้จิตใจเบิกบานผ่องใส. ควรส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตใจเพื่อให้มีจิตสำนึกรักงาน รักองค์กร ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และรับฟังคำสอนจากพระพุทธศาสนา

ด้านปัญญาภานา (การพัฒนาปัญญา): บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า. อย่างไรก็ตาม การ

พัฒนาปัญญาในเชิงลึกเพื่อการเข้าใจโลกและชีวิตอย่างถ่องแท้ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร. เพื่อพัฒนาปัญญาให้สามารถพิจารณาและวิเคราะห์งานได้ สามารถแยกแยะสิ่งที่ดีหรือไม่ดีได้ ควรพึงพิจารณา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ ศึกษาทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติด้วยเหตุและผล และคิดเสมอว่าผลที่เกิดขึ้นทุกอย่างเกิดจากเหตุ ให้มีสติแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา

การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์สวัสดิ์) (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าหลักภavana 4 ในพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาบุคคล 4 ประการ คือ การพัฒนาตนเองให้มีสติอยู่ในความไม่ประมาท การทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบข้อประพฤติที่ดีงามของสังคม การอบรมจิตของตนให้มีความผ่องใส และการพัฒนาปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุมีผล. รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิเวกสุตารมณ์ (เดช ฐานวโร) (2562) ที่กล่าวถึงการพัฒนาชีวิตตามแนวพระ พุทธศาสนา โดยการนำหลักธรรมมาใช้พัฒนาทั้งด้านกาย สังคม อารมณ์ และปัญญาให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

องค์ความรู้

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการวิจัย เรื่องพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน แต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริม ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : สมชาติ ดกกลาง, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) เรือนจำได้จัดการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ท่านเป็นประจำ ได้พัฒนากิจกรรมให้ท่าน มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ท่านอยู่เป็นประจำ บางครั้งงานที่ทำล้ามือ บุคลากรมีไม่เพียงพอ การพัฒนาร่างกายน้อย ส่งผลเกี่ยวกับความ เคลื่อนไหวของร่างกายเชื่องช้า ปวดเมื่อยตามร่างกาย ทำให้ความพร้อมในการทำงานมีน้อยลง จึงได้ นำหลัก

ภาวนา 4 มาปฏิบัติเพื่อพัฒนากายแล้ว อาจทำโดยการลุก เดิน ไปมายืดเส้นยืดสาย ไม่ได้ หมกมุ่นอยู่ที่เดิม จะทำให้จิตใจสบายมากยิ่งขึ้น

2. เรือนจำได้ส่งเสริมให้ท่านรู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขภายในครอบครัว ได้มีการส่งเสริมให้ท่านมีความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กรและสังคม และได้ส่งเสริมให้ท่านมีการ ลด ละ เลิก อบายมุข ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนากาย และฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน อยู่เป็นประจำ

3. เรือนจำได้ส่งเสริมกิจกรรมให้ท่านฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อให้ท่านสามารถ เอาชนะ ปัญหา อุปสรรค ได้ส่งเสริมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมให้แก่ท่าน และได้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ ท่านมีจิตใจที่เบิกบาน ผ่องใส

4. เรือนจำได้พัฒนาความสามารถด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมให้กับท่าน และเรือนจำ ได้พัฒนาทักษะด้านการฟัง พูด คิดเพื่อให้ท่านสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรือนจำได้ส่งเสริมให้ท่านใช้องค์ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ควรส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และให้ร่างกายมีการพัฒนา สุขภาพแข็งแรง ก็ส่งผลให้จิตใจดี อยู่ร่วมกับสังคมได้

5. เรือนจำได้จัดเวทีในการให้โอกาสพบปะแลกเปลี่ยนและร่วมทำกิจกรรมกับท่าน ได้ให้คำแนะนำการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสำหรับท่าน และได้ให้อิสระทางความคิด การตัดสินใจในการ เข้าร่วมกิจกรรม ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการอยู่ร่วมกันในสังคม อาจทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นลดลงได้บ้าง

6. เรือนจำได้จัดฝึกอบรมและเพิ่มทักษะในการทำงานแก่ท่าน ได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงแก่ท่าน และได้จัดอบรมการเสริมสร้างสุขภาพจิตใจให้แก่ท่าน ควรมีการ ให้คำแนะนำชี้แนะในการปฏิบัติงาน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

7. เรือนจำได้พัฒนาความสามารถของท่านให้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อผ่อนคลายและร่าเริง ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถและประสบการณ์ของท่าน และช่วยชี้แนะให้ท่านมีทัศนคติที่ดีกับเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ควรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ไม่หวั่นไหว ปฏิบัติตนในด้านดีอย่างต่อเนื่อง

8. เรือนจำได้ช่วยชี้แนะให้ท่านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับท่าน ควรส่งเสริมการพัฒนา อบรมทางด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถต่อสู้กับสิ่งภายนอกได้ อันจะเป็นผลทำให้ตื่นตัว ตื่นใจ ไม่ ขาดสติในการทำงาน

สรุปและขอเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญก็คือได้นำหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ บางท่านก็ได้ผ่าน การเจริญพระกรรมฐานมาบ้าง ก็สามารถนำมาประพฤติปฏิบัติได้เป็นอย่างดี หากได้รับการพัฒนาศีล

มาแล้ว อาจมีพฤติกรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ เพื่อที่จะได้มีจิตสำนึกรักงาน รักองค์กรของตนเอง ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รับฟังคำสอนจากพระพุทธศาสนาเกิดความรู้ และความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ควรศึกษาตามตำรา เอกสาร ขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง แล้วสามารถนำมาประยุกต์กับงานที่ใช้ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด นอกจากนี้ยังได้พบข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1) ควรส่งเสริมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานตามหลักภavana 4 ในหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

2) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักภavana 4 เพื่อประยุกต์ใช้ในกระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ ทั้งในรูปแบบของการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและส่งเสริมการประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสถานที่ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สร้างความเชื่อมั่น ขวัญกำลังใจ และความภูมิใจในหน่วยงานในการปฏิบัติงานที่ดี

2) ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร โดยนำหลักภavana 4 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ศึกษาความสัมพันธ์แรงจูงใจในการนำหลักภavana 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานโดย ประยุกต์ใช้ตามหลักภavana 4

3) ควรที่จะศึกษาถึงการประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ของบุคลากรในเรือนจำอื่น ๆ ต่อไป

References

- ณัฏฐสารวงศ์ วงศ์สุภาภรณ์. (2558). การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแพร่. *พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณอมขวัญ อยู่สุข. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวิเวกสุตารมณ (เดช ฐานวโร). (2562). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์สวัสดิ์). (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักภavana 4 : กรณีศึกษาผู้สูงอายุบ้านห้วยหอย ตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเดช พยัคฆ์สังข์. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำเนา เกาซี. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามหลักอุปทานิยธรรม 7 ของกลุ่มโรงเรียนวังทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.